

Valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto
Eduskunta
stiina.hyrri@eduskunta.fi

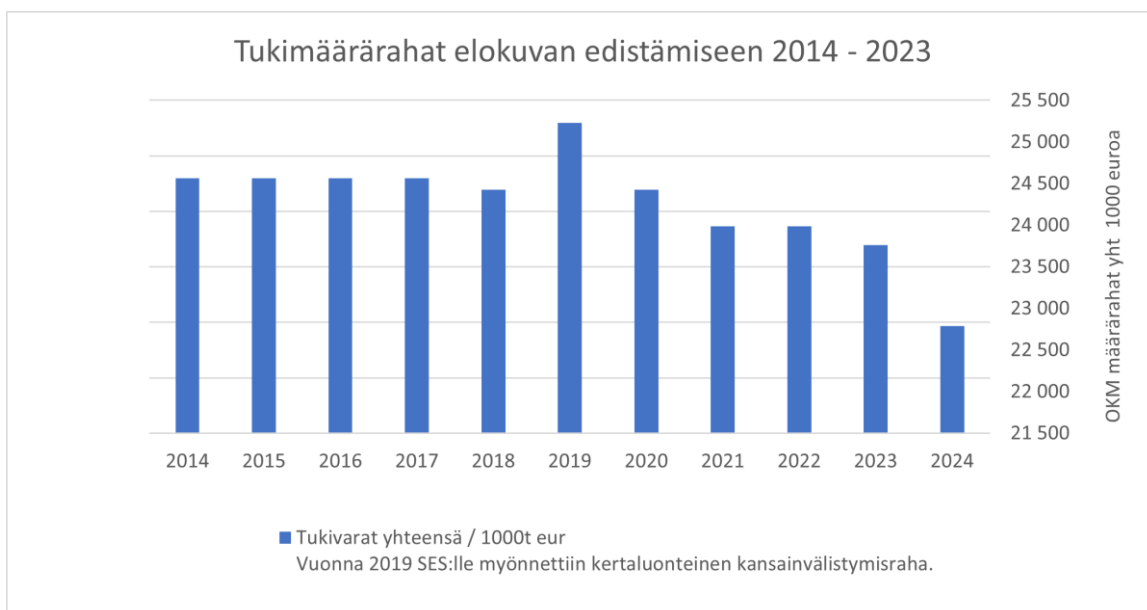
Asia: Lausuntopyyntö HE 41/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024, <https://www.eduskunta.fi/pdf/HE+41/2023>

Suomen elokuvasäätiö kiittää Sivistys- ja tiedejaostoa pyynnöstä lausua hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi 2024. Lausunnossamme toteamme seuraavaa:

Kuluva vuosi 2023 näytti jo neljättä vuotta peräkkäin, kuinka erinomaisesti kotimainen elokuva- ja audio-visuaalinen tuotanto menestyy sekä kansainvälisesti että kotimaassa. Elokuvat ovat jatkuvasti esillä maailman tärkeimmillä festivaaleilla ja niiden sekä draamasarjojen vientitulot kasvavat jatkuvasti. Kotimaassa olemme kyenneet säilyttämään eurooppalaisittain korkean yli 20 prosentin katsojaosuuden ja vuonna 2023 tulee peräti kolme kotimaista elokuvaa saamaan miljoonayleisön ulkomaisissa elokuva-teattereissa. Tämä on enemmän kuin yhdessäkään toisessa Pohjoismaassa.

Edellä kuvatun vuoksi onkin hyvin hälyttävää, että vuodesta 2024 on elokuvasäätiön osalta tulossa epävarmuuden ja vähäisten resurssien vuosi. Suomen elokuvasäätiölle **vuodelle 2024 suunniteltu 968 000 euron leikkaus on kohtuuton**: Leikkaus kohdistuu kokonaisen kulttuurialan valtionavustuksiin täysimääräisesti, sillä elokuvasäätiön kautta välitetään kaikki valtion elokuva- ja av-kulttuurin määrärahat. Kun vielä todetaan, että ensi vuonna valtion meille myöntämät varat ovat yli miljoona euroa pienemmät kuin jo vuonna 2014, merkitsee se, että valtion tuki elokuva- ja av-alalle on tosiasiallisesti noin 9 miljoonaa pienempi kuin kymmenen vuotta sitten, koska tukeen ei ole ko. aikana kohdistettu indeksi- tai muita pitkäaikaisia tasokorotuksia.

Olemme syvästi huolissamme, että tukivaroihimme kohdistuvat leikkaukset mahdollisesti jatkuvat tulevinä vuosina.

Määrärahojemme vähenemisen vuoksi emme kykene uusimaan emmekä laajentamaan toimintaamme siihen mittaan, mitä hyvin toimiva alamme tarvitsisi. Vuodesta 2024 uhkaakin tulla nykyisen toimintamme jatkuvuuden turvaamiseen keskittyvä vuosi, jonka aikana voimme tukea ja kehittää elokuva- ja av-kulttuuria heikommin kuin haluaisimme.

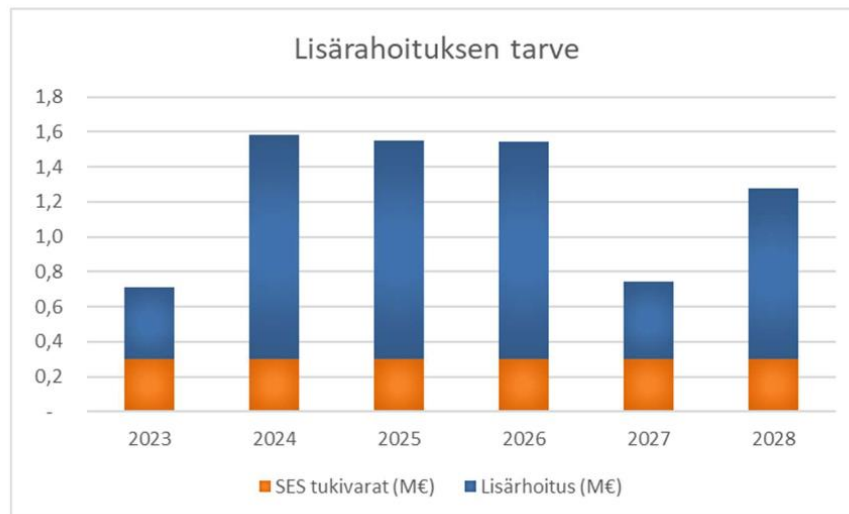
Elokuvateattereiden laitekanta kaipaa kiireellistä uudistamista

Elokuvalain mukaisesti olemme vastuussa valtion elokuva- ja av-kulttuuriin suuntaaman rahoituksen jakamisesta ja tämä työ onkin hyvin monipuolista ja laaja-alaista. Näkyvin osa toimintaamme on elokuvatuotannon tuki, mutta toimimme elokuva- ja av-kulttuurin hyväksi paljon laaja-alaisemmin.

Kriittisimmin tukivarojen puute näkyy tällä hetkellä elokuvateatteriverkoston laitehankintatuessa. Puutetta paikkaamaan tarvitaan erillismääräraha, sillä elokuväsäätion omat määrärahat eivät tule riittämään tämän akuutin ja välttämättömän tarpeen täyttämiseen.

Suomen teatterit digitointiin aikanaan nopeasti opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämien erillismäärärahojen turvin vuosina 2009 - 2011. Koska digitointi toteutettiin ripeään tahtiin, on iso osa laitteistoista myös vanhentumassa kertarysäyksellä.

Jotta voisimme tukea kaikenkokoisia elokuvateatteritoimijoita, **tulisi tukivaroja kasvattaa erillismäärärahana arviolta seuraavalle viidelle vuodelle yhteensä 5,5 miljoonaa euroa**. Lisämäärärahan tarvetta laskiessa on mm. oletettu, että elokuväsäätion perusrahoitus ei laske aiempien vuosien tasosta ja että tuki olisi keskimäärin 55% laitteistojen hankintakustannuksista. Tällöin erillismääräraha olisi 5,5 miljoonaa euroa sen lisäksi, mitä normaalirahoituksella pystyisimme tukemaan ja olisimme kestäväällä tiellä, joka ei vaarantaisi muuta elokuväsäätion keskeistä tukitoimintaa.

Esityslaitteet ovat elokuvateattereille niin valtava investointi, ettei suurimmalla osalla toimijoista ole edellytyksiä hankkia laitteita ilman säätion tukea. Varsinkin pienten paikkakuntien elokuvateattereilla tulee olemaan merkittäviä vaikeuksia rahoittaa näitä hankintoja. Lisäksi uusimistarve realisoituu aikana, jolloin elokuvateatterikenttä on vasta pääsemässä jaloilleen koronapandemian jäljiltä.

Jos korvaavaa laitteistoa ei saada, sulkeutuu synkimmässä ennusteessa noin 60 elokuvateatteria ympäri Suomen. Vaikutus on näkyvin suurten kaupunkien ulkopuolella, jossa yksityiset toimijat pyörittävät usein paikkakunnan ainoa varteenotettavaa kulttuuripalvelua, elokuvateatteria. Puolet Suomen elokuvateattereista sijaitsee alle 20 000 asukkaan paikkakunnilla, ja näistä kaksi kolmasosaa sijaitsee paikkakunnilla, jonka asukasluku jää alle 10 000 asukkaan. Erityisesti näille teattereille elokuvasäätiön tukitoiminta on elinehto. Nämä elokuvateatterit on kymmenen vuotta sitten pelastettu lähes varmalta tuholta valtion myöntämän ja elokuvasäätiön jakaman digitalisointierillismäärärahan turvin. Nyt tämä työ uhkaa valua hukkaan.

Alan elinvoima heijastuu laajasti yhteiskuntaan

Pienet ja keskisuuret teatterit suurelta osin myös kannattelevat kotimaisen elokuvan kysyntää. Elokvateatteriverkoston romahtaessa myös kotimaisen elokuvan tuotanto ja levitys tulisivat väistämättä kärsimään merkittävästi, sillä ne elävät teattereista saaduilla lipputuloilla.

Elokvatukien vaikuttavuutta arvioidessa on hyvä huomioida se, että yksittäiselle pitkälle elokuvalle kohdistettu tuotantotuki tuloutuu valtiolle takaisin euromääräisesti suurempana kuin myönnetty tuki. Jos elokuvatuotanto saa esimerkiksi 650 000 euroa tukea, generoi tuki elokuvahankkeelle noin 950 000 euroa muuta rahoitusta. Hanke palauttaa valtiolle jo valmistamisaikanaan suorina verotuloina ja eläkemaksuina koko 650 000 euron valtionavustuksensa. Edellä mainitun lisäksi valtion työttömyyskulut vähenevät joka kerta, kun tukemamme elokuvatuotanto lähtee käyntiin. Elokuvan valmistumisaikaisten suorien verotulojen ja eläkemaksujen lisäksi elokuvalevityksen ja -jakelun tuotoista maksettavat arvonlisäverot nostavat tuen valtiolle voitolliseksi.

Elokuva- ja av-alalle ei viime vuosina ole hallinnonalan kasvaneesta kulttuuribudjetista kohdistunut suhteellisesti vastaavaa osuutta kuin monille muille kulttuurin ja taiteen alueille. Niinpä esitämme huolestamme siitä, että elokuva- ja av-kulttuuria ei riittävästi nähdä kansallisesti merkittävänä kulttuurin muotona, vaikka kotimainen av-sisältö on kansalaisten ylivoimaisesti eniten katsoma, tasa-arvoinen kulttuurimuoto. Elokuvan ja av-kulttuurin arvo tulisi tunnustaa ja **liittää Suomen elokuvasäätiö kansallisten taidelaitosten rahoitusta ohjaavan lain piiriin.**

Elokvasäätiön kautta jaettavat tuet ovat ainoa valtion osoittama kulttuurituki elokuvien tekemiseen ja esittämiseen ja siksi ne ovat alan keskeinen elinehto. Lausuntomme lopuksi toistamme toiveemme, **ettei kulttuurimäärärahojen leikkauksia kohdenneta epäsuhtaisesti edustamamme kulttuurialan valtionavustuksiin, vaan tilanne tältä osin korjataan ja että esityslaitteistojen uusimisen tukemiseen myönnetään lausunnossa esitetyn erillismäärärahan vuoden 2024 osuutena miljoona euroa.**

Mikäli lausunnosta herää lisäkysymyksiä, vastaamme niihin mielellämme ja tarjoamme asiantuntemustamme valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaoston käytettäväksi.

Helsingissä, marraskuun 7. päivänä 2023

Lasse Saarinen
johtaja, Suomen elokuvasäätiö